

PIERRE-GUILLAUME DE LA VIEUXVILLE (1682-1734)

P. Lafitte

P.-G. de La Vieuxville aitonen semetarik zen. Arbasoetan izan zituen Markes, Duke eta Pareak Frantziako erregeen aholkatzale eta zerbitzari. Bera ez zen batere ohoregose. Elizari osoki emana zen, Aita Sainduaren osoki meneko.

Fleury Kardinale minixtroak Baionako apezpikutzat hautatu zuelarik, La Vieuxville jauna Nantes-ko kalonjeen buru zagon, 1728.eko Martxoan. Parisen sagaratu zuten ondoko Aboztuaren hogoian. Ez zen Baionarat etorri 1729.eko Ekainean baizik.

Anartean bilatu zituen tokatzen zitzazkon diosesako berriak. Ez ziren hoberenetarik.

Druilhet apezpiku zenak hogoi urte iragan zituen Baionako elizaren buru. Gizon bihotz onekoa zen, otoitzekoa, fede sainduz betea, baina jansestisten izurriak kotsatua zuen eta ez zuen gemenik aski, ez bere buruaren xuxentzeko, ez bere meneko apezzen bide onean gidatzeko. Gisa hortan baziren bai hirian bai eskualdean bereziki kalonje, fraile eta erretor zaharretan apez moltzo bat Alesandro zazpigarrenaren sineste-araua ez onhartu nahiz, Eliz-Biltzar nagusi bati hel egiten ziotenak eta *Unigenitus* buldari beren izena eman nahi ez zutenak.

Baionara gabe, apezpiku berriak, arartekoz, entseatu nahi ukan zuen bere apez guzien bide onerat biltzerat. Gehienak jarraiki zitzaizkon, bereziki apez xehe eta errentadun xumeak. Kalonje eta kargudunetan hainitzek eza erran gabe gerorat luzatu zuten beren ihardespena.

Apezpikua diosesan sartu bezain sarri, ibili zen herriz-herri apeztegez apeztegi, berak bere begiz gauzen eta jendeen berri biltzeko. Ohartu zen araz askoren ez jakinaz eta Katixima eskasaz. Gai ez zireneri debekatu zein erantzutzea, predikatzea eta haurren eskolatzeta.

Buru gogor batzu gutun zigilatuz (lettes de cachel) urrun-arazi zituen Euskal-herritik. Ordutik gogoan hartu zuen bi Katixima berri ager-araziko zituela, bata girixtino argituentzat, bertzea arruntentzat, bai frantsesez, bai euskaraz.

1733-an argitarat eman zen euskaraz *Baionaco Diocesaco Bigarren Catichima* = 467 orrialde; 1) Apezpikuaren manamendua; 2) Erakasleeri zenbait ohar; 4) 28 kapitulu; 5) letaniak; 6) meza laguntzeko modua.

Nork itzuli ote du Katixima hori frantsesetik euskarala?

Bere Bibliografian Ion Bilbaok aipatzen du Gratien de Haroztegy (Vol. IV, 213). Ez du haatik erraiten nundik jakin duen berri hori.

Dubarat eta Daranatz-en *Recherches sur la Ville et sur l'Eglise de Bayonne*, tome II, Bayonne-Pau 1924, izen hori aurkitzen da lau aldiz (590, 591, 617 eta 618 orrialdeetan, Sarako apezek Axular-en egunetarik haste, Baionako kalonjekin ukan zituzten diru-auzien karietara.

Hor agertzen zaiku Gratien de Haroztegy Sarako erretor bat, "docteur en théologie" tituluarekin: La Vieuxville eta biak baketiartzat emanak zaizku eta ez batere soskarizat. Onez onean nahi dituzte gauzak antolatu. Bainan ez du liburu hortan katiximarik aipu.

Aldiz, Pierre Haristoy-en *Les Paroisses du Pays Basque pendant la période révolutionnaire* (tome I, p. 239) gehixago argitzen gaituzte. Sarako erre-toren zerrendan, hauxe irakur daiteke, frantsesez:

"1729-1752, Gratien de Harosteguy, né vers 1695, gradué, nommé curé de Sare en Mars 1729, très estimé de son Evêque. On croit qu'il est le traducteur du Grand Catéchisme de La Vieuxville, rendu en très beau basque de Sare."

Haristoy-ek ez du erraiten hola dela, bainan hala uste dutela baizik. Ez du lekukorik aipatzen.

Jakingarri liteke ea Ion Bilbaok bertze iturbururik aurkitu duen.

Ez dugu zilatatu ahal izan ea Gratien de Haroztegui hori Jean Haroztegui Axular-en enaiaren ahaidegotik zenetz, ez eta sortzen Saratarrak zirenetz.

Badela oraino ikasteko hainiz.

* * *

Zer nahi den, César Duvoisin apezak dion bezala (Vie de M. Daguerre, 1861, p. 108: "ce double catéchisme manquait dans le pays, et il a rendu un fort grand service pendant près d'un siècle entier". Hots, Lapurdi bi katixima horien beharretan zen eta laguntza handia egin dute kasik mende oso batez.

1814-ean edo 1815-ean, Akizeko Katixima sartu zen euskar iz Baionako diosesa berrian.

Eta Mgr. d'Astros-ena, 1823-an.